

Socialdepartementen
103 33 STOCKHOLM

Yttrande från Forum för Familjevård (Fff)

Forum för Familjevård

Sedan flera år tillbaka har 6 organisationer inom familjevården samarbetat i ett nätverk, kallat Forum för familjevård (Fff). Målet har varit att hitta en samarbetsform, som tydligare och mer kraftfullt kan lyfta fram frågor inom familjevårdens område, än det man kan som enskild organisation. Detta nätverk har nu bildat en organisation med en styrelse, där en representant från varje ingående organisation finns med. Fff ska vara ett organ för att gemensamt kunna föra fram uppfattningar, som man är överens om. I övrigt fattar medlemsorganisationerna sina egna beslut och arbetar med sina respektive delområden helt obundna av Forum för Familjevård.

Samarbetet inom Fff har bl a handlat om att delta i Socialstyrelsens utveckling av BBIC. Fff har även deltagit i referensgruppen till "Källan till en chans". Socialstyrelsen har bitt Fff ingå i en referensgrupp för översyn av hur vårdnadsöverflyttningar fungerat.

De ingående organisationerna är:

- * **FR** - Familjehemmens riksförbund
- * **RFF** - Riksförbundet för förstärkt familjehemsvård
- * **RFFR** - Riksförbundet för föräldrars rättigheter
- * **FSF** - Föreningen socionomer inom fosterbarnsvården

Associerande organisationer utan medlemskap:

- * **AFO** - Organisationen för vuxna adopterade och fosterbarn
- * **RFS** - Riksförbundet Frivilliga Samhällsarbetare

Vi får härmed avlämna följande gemensamma yttrande till betänkandet "Källan till en chans".

Inledningen

Mål för och organisation av den sociala barna och ungdomsvården

Forum för Familjevård föreslår att kommitténs tre mål tas in i Socialtjänstlagen. Enligt kommitténs förslag kommer målen inte att tas in där, vilket i praktiken kommer att betyda att kommunerna kommer att lågprioritera utredningens mål till förmån för lagstadgade uppgifter och billigare vård. Fff anser att det är viktigt att flytta upp frågan på nationell nivå med lagstatus.

Forum för familjevård föreslår att målen, med de kompletteringar som vi föreslår, tas in i socialtjänstlagen.

Kvalitet i den sociala barn och ungdomsvården

Inledningen av betänkandet präglas enligt FfF av en uppgivenhet vad gäller möjligheten att kvalitetssäkra vården för barn och ungdomar. Detta kan medföra katastrofala följde för dem. Ett sätt, att i någon mån motverka det, är att genomföra BBIC i alla kommuner. Ett annat sätt är att utveckla klagomålshanteringen inom socialtjänsten med förebild från Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd.

Forum för familjevård förslår att klagomålshanteringen inom socialtjänsten tas in i socialtjänstlagen.

Åldersgränser

Det finns en otydlighet när det gäller åldersgränser i utredningens förslag. Det behöver tydliggöras när avvikelser från myndighetsåldern 18 år är möjlig. Det är lite förvirrande när kommittén i betänkandet använder sig av begreppet flickor och pojkar när gällande lagstiftning använder begreppet barn och ungdomar.

Forum för familjevård anser att ett tydliggörande av åldersgränser är nödvändigt och att samma begrepp används som i lagtext.

Mål 1

Tidigt stöd

Behovet av tidigt stöd är viktigt och vi delar kommitténs uppfattning om detta. Samverkan mellan olika myndigheter i familjecentraler och liknande verksamheter är mycket bra. Men det finns annat samarbete som också är en viktig del i det förebyggande arbetet i kommunerna. Enligt FfF borde en större kartläggning och utvärdering av samverkande insatser genomföras, för att få en total bild av behov av samverkan och förebyggande insatser.

Forum för familjevård anser att en övergripande kartläggning av förebyggande insatser bör genomföras.

Barn som lämnat förskoleåldern

Kommittén påtalar vikten av att barn som lämnat förskoleåldern får tillgång till förebyggande insatser liknande dem som finns för yngre barn. FfF instämmer i att man ska ha tillgång till förebyggande insatser oavsett ålder. **Vi anser** att man i den kommunala verksamheten geografiskt och personellt ska skilja på den förebyggande och den utredande verksamheten.

För övrigt stödjer vi kommitténs förslag under mål 1.

Mål 2 – insatser till barn och unga

Utredning och uppföljning

Kommittén påtalar att vårdplanens tankar och idéer skall kompletteras med en behandlingsplan. Utredningen föreslår, att det i socialtjänstförordningen införs att en behandlingsplan skall upprättas. Vi tror att det skulle bli tydligare om man använde begreppet ”genomförandeplan” enligt den modell som finns i BBIC. I vårdplanen och genomförandeplanen är det särskilt viktigt att man beaktar barnets föräldrar och nätverk.

FfF anser att ett enkelt sätt att nå detta är att alla kommuner åläggs att införa BBIC som arbetsmodell.

1. Öppenvård

Forum för familjevård instämmer i kommitténs bedömning vad gäller behov av tillståndsplikt för öppenvårdsverksamheter.

2. Familjehem

Allmänt

Familjehemsvård är en möjlig insats för barn och unga som inte kan bo kvar i sin ursprungsfamilj. I FN:s konvention för barns rättigheter och Europeiska konventionen om utövande av barns rättigheter framgår att familjehemsvård alltid skall utnyttjas i första hand före adoptioner och i sista hand institutioner. Den tydligheten tycker vi saknas i utredningen.

FFF anser att när familjehem omges av professionella insatser i tillräcklig omfattning så behöver familjehemmen själva inte utveckla professionalismen i dess negativa mening utan kan ta tillvara den kraft som finns i den ”vanliga” familjen. Detta oavsett om familjen är engagerad i förstärkt familjehemsvård eller är engagerade i en kommunal verksamhet.

Rekrytering

FFF stödjer kommitténs åsikt att villkoren för familjehemsföräldrars, kontaktfamiljers och kontaktpersoners arbetslöshets- och socialförsäkring utreds särskilt. **FFF anser** att det ur rekryteringssynpunkt brådskar med denna utredning.

Rekrytering är så mycket mer än att gå ut och få kontakt med familjer. Därför behöver det arbetet bedrivas långsiktigt, kontinuerligt och nationellt. Istället för att uppdra åt Socialstyrelsen att vartannat år arbeta med rekryteringsfrågan borde en statlig myndighet, exempelvis Socialstyrelsen, få i uppdrag att kontinuerligt arbeta med denna fråga i samverkan med landets kommuner. En sådan myndighet måste få tillräckligt med resurser för att genomföra uppdraget. Det politiska klimatet för familjehemsvården måste förändras. Det innebär att den allmänna attityden i samhället till att vara familjehem måste förändras, likaväl som den offentliga sektorns attityd gentemot familjehemsföräldrar.

FFF anser att en statlig myndighet, exempelvis Socialstyrelsen, får i uppdrag att kontinuerligt arbeta med rekryteringsfrågor.

Även den kommunala samverkan kring rekrytering, utbildning och handledning bör samordnas på nationell nivå.

Villkor för att vara familjehem

Utbildning

Generellt kan sägas att utredningen här, liksom på så många andra ställen, låter bli att vara konkret. Man överlämnar till andra instanser att eventuellt komma med förslag till förändringar. Det gäller t ex utbildningen för familjehem. Det är gott och väl att man anser att familjehem ska ha utbildning. Sen tar ambitionerna slut och man överlämnar till Socialstyrelsen att eventuellt ta fram en utbildning och försöka marknadsföra den hos kommunernas socialtjänster. Vad vi vill se är ett lika tydligt ställningstagande, som när det gäller adoptionsutbildningen, vilken nyligen beslutades om. Där finns en licensierad utbildning, som alla måste gå, det finns villkor för hur mycket man måste delta och bägge makarna måste delta. Det är bra. Samma sak borde naturligtvis också gälla för familjehem. **En utbildning – anpassad till om det är ett släktinghem eller ett främmande familjehem – krav på deltagande etc. för att överhuvudtaget kunna komma ifråga som familjehem ska finnas, enligt vår mening. Vi anser** att det ska vara tvingande för kommunerna att ge familjehem den utbildning de behöver.

Utöver den grundläggande utbildningen för att bli familjehem så behövs också kontinuerliga utbildningsinsatser för familjehem. Dessa ska också vara tvingande för kommunerna att ge.

Grundläggande kriterier för familjehem

FfF anser att det är lämpligt att man utnyttjar de resurser som finns inom organisationerna verksamma inom fosterbarnsvården vid framtagandet av kriterierna för familjehem.

Utredning

Vi saknar en utvärdering av de utredningsmodeller som finns för att se vilka som är verksamma. Socialstyrelsen håller i sitt arbete med BBIC också på att utveckla en modell för utredning av familjehem. Självklart är, anser vi, att socialnämnden har och ska ha ansvaret för att utreda familjehemmen, liksom kontaktfamiljer och kontaktpersoner.

Handledning till familjehem

FfF saknar en utveckling av begreppet ”stöd till familjehem” och känner stor besvikelse att det bara nämns i två meningar. Det stöd som ett familjehem kan få är ett viktigt och ofta grundläggande kriterium om familjer vill och vågar blir familjehem.

Det är bra att handledning till familjehem förs in i socialtjänstlagen, med det är en brist att det inte finns några kvalitetskrav på och förutsättningar för handledningen till familjehem.

Med stor tillfredsställelse noterar vi att de placerade barnens vårdnadshavare, oftast barnens föräldrar, också skall få handledning.

Reglering av förhållandena mellan socialnämnd och familjehem

Kommittén påpekar att det är socialnämnden som ensam är ansvarig för vården i familjehemmet. Detta är en självklarhet.

Kommittén föreslår att familjehem i fortsättningen inte ska kunna få betalt för sitt uppdrag via en fristående verksamhet. Man tror att familjehemmen inte förstår varifrån de får sitt uppdrag om de inte får pengarna direkt från kommunen. Självklart ska kommunen ha ett avtal med familjehemmen där uppdraget klart framgår. Men även idag framgår det tydligt genom att ett civilrättsligt bindande kontrakt finns mellan kommunen och den verksamhet, som förmedlar familjehemmet och stöttar det, samt mellan den verksamheten och familjehemmet. Det ska förstås vara tydliga avtal där kommunen avtalar att det ska gå till på ovan angivet sätt.

Att uppdraget utgår direkt från kommunens socialnämnd blir på det sättet mer tydligt. Då kan man fokusera på barnet i familjehemmet och socialtjänsten behöver inte bekymra sig om ersättningar. Detta är något som omvittnats som något positivt av både socialtjänstens personal och familjehemmen. Tiden går inte åt till att prata om cyklar och inte heller kan man gömma allvarliga problem bakom den typen av ekonomiska överläggningar.

Vi anser att det i avtalet mellan nämnden och familjehemmet ska stå att familjehemmet inte får ta emot andra barn i familjen utan nämndens godkännande. Det är en skärpning mot förslaget som säger att nämnden ska ha vetskap om att fler barn ska placeras.

Kommittén påpekar att socialnämnden själv ska göra utredningen av familjehemmet. Det är väl ändå att slå in öppna dörrar. Regeln finns idag. Att socialtjänsten tar in de referenser som finns, t.ex. från utredningar gjorda av andra socialarbetare om familjehemmet, torde knappast göra utredningarna sämre. I förslaget från den parlamentariska kommittén kan man tolka in att det inte får ske i framtiden.

Tyvärr är utredningen behäftad med fler förslag, som liknar de bägge ovanstående. Istället för den här typen av förslag vill vi se konkreta förslag på hur barn och ungdomar ska kunna få adekvat hjälp. Ett exempel rör Barns behov i Centrum, BBIC, som får välförtjänt uppmärksamhet, men där utredningen inte törs säga att det sättet att arbeta på ska gälla i hela Sverige. Det gör att

skillnaderna mellan hur barn blir behandlade beroende på i vilken kommun de råkar bo, kommer att kvarstå.

Vårdnadsöverflyttningar

Så länge familjehemmen inte får lagstadgad rätt till fortsatt stöd från placerande kommun vid en vårdnadsöverflyttning anser FfF att vårdnadsöverflyttningen inte löser de problem som det var tänkt och därför inte bör ske.

3. Jourhem

För att klara kommitténs krav att alla jourhem ska vara utredda och godkända av nämnden innan ett barn jourplaceras skulle varje kommun i Sverige ha minst 1-3 utredda jourhem. Detta kommer att ställa till mycket bekymmer för den enskilda kommunen. En jourplacering sker ofta akut, vilket innebär att barnet ska placeras med mycket kort varsel. Många kommuner har inte tillgång till egna jourhem och har inte heller samverkan med närliggande kommuner. Vi ställer oss frågan hur en myndighet, som har behov av att placera ett barn akut en fredagskväll, ska kunna ha möjlighet att utreda det föreslagna jourhemmet före placeringen och dessutom förankra det hos nämnden för beslut.

Om det måste till en utredning före barnets placering i jourhem tror vi att många barn kommer att få stanna i miljöer, där det är fara för barnets liv och hälsa.

Vårt förslag är att socialnämnden tar del av den utredning som andra socialnämnder eller av socialnämnden godkända verksamheter har gjort om jourhemmet och genom den tar ställning till om barnet kan placeras akut i jourhemmet eller inte. I varje enskilt ärende bör kommunen åläggas att ha genomfört en utredning av jourhemmet, som inom till exempel 14 dagar underställts nämndens godkännande. Verksamheter, som förmedlar jourhem, kan kontrolleras genom ramavtal med kommuner och om man inför tillståndsplikt kan länsstyrelsen kontrollera kvalitén i vården.

Det är bra att tiden i jourhem regleras. Vi håller med kommittén om att barn far illa av att leva i ovisshet hur framtiden ska se ut.

4. Verksamheter som rekryterar och stödjer familjehem.

Några hundra av de barn, som har den allra svåraste problematiken, är idag placerade genom förstärkt familjehemsvård. Ingen kan dock ge en tydlig bild av läget.

FfF föreslår att socialstyrelsen ges i uppdrag att göra en kartläggning och samlad utvärdering av den förstärkta familjehemsvården.

Många kommuner anlitar organisationer, som arbetar med förstärkt familjehemsvård, för att de inte själva klarar av att få fram familjehem med tillräckligt kvalificerat och kompetent stöd i det enskilda fallet. Om organisationer, som bedriver förstärkt familjehemsvård var tillståndspliktiga skulle det på många sätt underlätta för kommunerna vid en placering i familjehem som får stöd av en sådan organisation.

Om det krävdes tillstånd skulle *organisationens förutsättningar* för att ge familjehem stöd etc. vara godkända av den statliga tillståndsmyndigheten. Detta skulle garantera att organisationen uppfyller kraven på relevant kompetens, kvalitet, ekonomiska och lagliga förutsättningar. Som det är nu måste varje socialsekreterare/familjehemssekreterare i varje enskild kommun och varje enskild socialnämnd göra denna bedömning själva. Anställda vid socialförvaltningarna har relevant kompetens att genomföra myndighetsutredningar och bedömningar kring den enskilda individen, familjehem med mera, men inte att bedöma ett företag. Ett exempel är att man måste kontrollera om företagen betalar skatter och andra avgifter till staten, om det finns betalningsan-

märkningar, om företagets personal har relevant kompetens, om företagets personal inte finns i misstanke- eller brottsregistret etc. Större kommuner eller sammanslutningar av kommuner arbetar ofta med ramavtal, där denna genomgång görs, och en kvalitetssäkring kan uppnås. Men de flesta mindre kommuner arbetar inte med ramavtal, utan köper tjänster från gång till gång.

En annan fråga är *sekretessen*. Som det nu är så kan kommunerna ta emot tips om lämpliga familjehem till ett visst speciellt barn och köpa handledning till familjehemmen av enskilda företag. Men för att kunna både ge relevant förslag på familjehem och kunna ge kompetent och relevant handledning och stöd till familjehemmet fordras det att handläggaren vid det enskilda företaget har kunskap om barnets/ungdomens problematik. Om företaget tvingades att begära tillstånd för sin verksamhet skulle problemet med sekretessen försvinna, eftersom man då omfattas av socialtjänstlagen.

Om verksamheter som ger stöd och handledning till familjehem skulle bli tillståndspliktig skulle *ansvarsfördelningen* mellan kommun och verksamhet bli mycket klarare för både handläggare i kommunen och familjehemmen.

Det är bra att kommittén lyfter fram möjligheten, som redan finns för länsstyrelserna, att utöva tillsyn av verksamheter som kommuner använder. Men vi kan konstatera att denna form av tillsyn är uddlös och den bara är rekommendation och inte tvingande. Om verksamheterna i stället hade tillståndsplikt skulle tillsynen följa automatiskt och därmed också ett sanktions-system om man inte uppfyller relevanta krav.

5.Hem för vård och boende.

6.Tillstånd och villkor för hem för vård och boende.

7.Tillsyn för enskild och offentlig verksamhet.

När det gäller HVB-hem måste utbildningskravet gälla all personal. Naturligtvis ersätter inte en adekvat utbildning personlig lämplighet och erfarenhet. Samtliga dessa krav ska förstås vara uppfyllda, när man arbetar med barn, oavsett i vilken position man gör det.

I övrigt stödjer vi kommitténs förslag.

8.Förteckning över hem för vård och boende m m.

Vi anser att det borde införas en förteckning över förstärkt familjehemsvård.

9.Övergripande frågor

Vi **vet**¹ från forskning att fosterbarn idag har större problem än både barn ur normalpopulationen och adoptivbarn när det gäller fysisk hälsa, psykisk hälsa, självmordsbenägenhet, utbildning, tonårsgraviditeter och tonårsföräldraskap, överdödlighet bland föräldrar samt tillgång till hjälp efter placeringen. Utredningen har haft en del synpunkter på den sista delen, hjälp efter placeringen. Det är bra att det uppmärksammas, men det fråntar inte staten från ansvar att hjälpa barnen och ungdomarna med de övriga problemen.

Vi vill att det i en nationell handlingsplan klart ska framgå att familjehemsplacerade barn och ungdomar utan undantag ska ha rätt till och omfattas av:

Fysisk hälsa:

¹ Se t ex International Journal of Social Welfare 2005:14; 265-276 Vinnerljung, Öman, Gunnarsson, Educational attainments of former child welfare clients – a Swedish national cohort study. Journal Epidemiology Community Health 2004; 58:412-417 Avoidable mortality among child welfare recipients and intercountry adoptees: a national cohort study. Hjern, Vinnerljung, Lindblad. Journal of Child Psychology and Psychiatry 2005, Suicide attempts and severe psychiatric morbidity among former child welfare clients – a national cohort study, Vinnerljung, Hjern, Lindblad.

- Systematisk medicinsk utredning av sin fysiska hälsa inför placeringen
- Rutiner för att följa upp fysisk hälsa under placeringen
- Rutiner för uppföljning då de lämnar vården

Psykisk hälsa:

- Systematisk utredning av den psykiska hälsan inför placeringen (också för att kunna välja rätt familjehem)
- Rutiner för att följa upp psykisk hälsa under placeringen
- Tillgång till evidensbaserad behandling under placeringen
- Uppföljning då de lämnar vården
- Tillgång till evidensbaserad behandling efter placeringen

Utbildning:

- Systematisk utredning av utbildningskapaciteten, problem och behov vid placeringens början
- Systematisk fokus på att utveckla barns och ungdomars läsförmåga under placeringen
- Fokusera på att familjehem måste vara intresserade av att läsa tillsammans med barnen.

Tonårsgraviditeter:

- Systematisk tillgång till sexualundervisning och rådgivning samt tillgång till preventivmedel för alla placerade i tonåren
- Uppföljning av detta under placeringen
- Tillgång till abort och abortrådgivning
- Det ska vara en systematisk policy på nationell nivå runt detta och det ska inte vara beroende på respektive familjehems inställning.

Överdödlighet bland föräldrar, andra separationer och kriser:

- De som kommer i kontakt med familjehemsplacerade barn behöver utbildning för att kunna hjälpa barnen i sorgprocessen
- Systematisk genomgång av tillgång till familj och nätverk efter placeringen
- Garantier för hjälp till dem som inte kan få hjälp och stöd från familj och nätverk
- Uppmuntra relationer mellan syskon och vänner under placeringen

Vi vill att det i en nationell handlingsplan ska finnas tydliga och klara riktlinjer och en systematisk förhållningssätt till de verkliga frågor som familjehemsplacerade barn möter. Det är frågor som avgör hur det kommer att gå för de placerade barnen i framtiden.

10. Insatser för barn som har sociala och psykiatriska problem samtidigt.

Många av de placerade barnen/ungdomarna har svåra trauman med sig när de ska placeras i familjehem. Själva placeringen i sig utgör ett jättestort trauma. Önskvärt vore om barnpsykiatrisk kompetens kunde ställas till dessa barns/ungdomars förfogande utan de oerhört långa väntetider som nu finns. Ett samarbete mellan socialtjänsten och BUP i den kommun/region där familjehemmet bor skulle omedelbart behöva upprättas. Samarbetet i professionella nätverk med socialtjänst-skola-förskola-barnhälsovård-familjehem-ursprungsfamilj behöver intensifieras, när ett barn/ungdom är familjehemsplacerat. Avstämningar i ett sådant här nätverk gör att rätt resurser vid rätt tidpunkter kan ges till barnet/ungdomen. En primär uppgift för nätverket skulle vara att se till att adekvat handledning från adekvat nivå ges till dem, som arbetar direkt med barnet/ungdomen. I ett sådant här nätverk kanske inte primärt det placerade barnet/ungdomen ska finnas med. Vi anser att barnpsykiatrin på ett mycket tydligare sätt ska bedriva en uppsökande verksamhet och vid behov finnas med i de miljöer som barnet/ungdomen befinner sig i.

Vi anser att det är viktigt att statsmakterna arbetar med att minimera det revirtänkande som fortfarande finns mellan myndigheter.

Mål 3 - utbildning, kompetens och forskning

1. Utbildning

Familjehemsvården är en av de mest komplicerade och krävande arbetsuppgifterna inom socialvården. Brister kan förklaras med att socialsekreterare är oförberedda för övergången till arbetsområdet, saknar adekvat grundutbildning, vidareutbildning, fortbildning och adekvat arbetsledning.

De tjänstemän, som rekryterar familjehem och därefter utövar tillsyn, ger råd, stöd och handledning till familjehemmet – innefattande såväl familjehemsföräldrarna, deras egna barn såväl som de placerade – behöver god grundutbildning, vidareutbildning och fortbildning för detta specialiserade arbetsområde.

FFF anser att kommunerna ska åläggas att tillhandahålla vidareutbildning och fortbildning för dem.

Man har i utredning valt att inte ta upp frågan om utbildning för flera viktiga grupper inom den sociala barnvården.

Först den stora gruppen av **kontaktpersoner och kontaktfamiljer**, den gruppen har behov av utbildning inför uppdraget och handledning i uppdraget. Goda exempel på hur sådan utbildning skulle kunna se ut, finns hos RFS. Det borde vara en självklarhet att den till omfattningen största insatsen för barn och ungdomar ska ha sin grund i personer med kunskap om uppdraget och dess art.

Socialnämnderna i landet består av politiker tillsatta av fullmäktige. Det och endast det är vad som krävs av dem när det gäller kunskap, dvs. egentligen ingenting. Att t ex barnkunskap saknas blir tyvärr ofta tydligt i de beslut som fattas av nämnderna.

FFF föreslår en obligatorisk utbildning för samtliga nämndledamöter samt att man i nämnden ska tillgodose att det finns specialiserad barnkunskap t ex i form av barnpsykolog eller socionom.

Det juridiska systemet tas heller inte upp i detta sammanhang. Vi har samma mening där. Vi vill att **länsrätt, kammarrätt och regeringsrätt** ska ha *egen specialistkompetens* om barn i domstolen. Det räcker inte med sakkunniga och experter. Exempel på sådan lagstiftning finns bland annat i flera av våra nordiska grannländer.

Sammanfattningsvis tycker vi att utredningen lämnat frågan om utbildning på ett sätt, som gör att de barn, vilka har det allra svårast i Sverige inte alltid kommer att kunna räkna med att få möta adekvat utbildad personal inom den sociala barnvården eller familjehem. Om det går att ha en bra lagstiftning, som tillgodoser adoptivbarns behov, borde det förstås gå för den här mycket mer utsatta gruppen.

Författningsförslag:

- **att det i relevant lag sägs att socialnämnd samt domstolar, vilka behandlar ärenden inom den sociala barn- och ungdomsvården, inom sig ska ha expertkunskap om barn samt att ledamöter i nämnden samt domare ska ha utbildning i barnkunskap.**
-

2. Grundutbildning, vidareutbildning och fortbildning.

FfF välkomnar en förstärkning av grundutbildningen och delar synen på att socionomer ska ha vidareutbildning och fortbildning inom området. **FfF saknar**, att man från statsmakterna tydligt uttalar, att kommunerna är skyldiga att ge denna utbildning.

Socialtjänsten ska, även efter det att barnet har placerats, ge stöd till de biologiska föräldrarna för att dessa ska komma till rätta med den problematik som föranlett omhändertagandet.

FfF anser att utbildningsinsatser för denna arbetsinsats bör poängteras tydligare.

3.Kompetenskrav

Vi anser att det ska finnas formella krav på specialistkompetens för anställning som familjehemssekreterare samt socialsekreterare, som handlägger familjehemsfrågor.

FfF välkomnar kommitténs bedömning att Socialstyrelsen får i uppdrag att meddela föreskrifter om kompetens inom den kommunala sociala barn- och ungdomsvården. **FfF anser** att dessa föreskrifter bör få tvingande status för kommunerna att följa.

4.Forskning och kompetensutveckling

FfF delar bedömningen att det är viktigt med forskning och kompetensutveckling. Vi anser att man behöver ha en gemensam bedömningsgrund för att kunna genomföra en relevant forskning.

FfF föreslår därför att BBIC införs som arbetsmodell i alla Sveriges kommuner för att ge denna gemensamma bedömningsgrund. FfF anser att det bör vara tvingande för kommunerna att arbeta efter denna modell.

Lagtexter

Socialtjänstlagen:

3 kap 8 §

Vi noterar med tacksamhet att kommittén förslår att regeringen får i uppdrag att ta fram föreskrifter för vilken utbildning och erfarenhet som krävs för att arbeta med barn och unga. Vi vill dock poängtera att det krävs mer än den grundläggande socionomexamen för att kunna arbeta med familjehemsvård. Där önskar vi att statsmakten förtydligar regeringens uppdrag genom att lyfta fram att det bör finnas specifika krav på tjänster inom familjehemsvårdens område. Vi saknar att man inte specifikt lyft fram arbetet med familjehemsplaceringar genom att nämna det i lagstiftningen.

Här kan man lämpligen lägga till utbildningskrav på ledamöter i socialnämnd samt förvaltningsdomstolar samt att de alla ska tillförsäkras barnkunskap inom nämnden respektive domstolen.

5 kap 1 § tillägg

Ett problem – Socialnämndens ansvar bör också omfatta placerade som har uppnått vuxen ålder (18 år) vid samhällsvårdens upphörande. De bör vara garanterade fullständig vård av placerande nämnd fram till dess de fått yrkesutbildning, eget boende och en stabil tillvaro. Jämför med Englands ansvar för placerade barn till dess de är 25 år. Vi har exempel på att barn som varit placerade har fått flytta från familjehemmet dagen efter det de har tagit studenten och då vara tvungna att söka bistånd i den kommun där de är skrivna.

6 kap 6 §

Vi håller fullständigt med om att det är myndighetens ansvar att utreda familjehemmen för det enskilda barnet. Lagändringen i 6 kap, 6 § st 2 är mycket bra.

Fff anser att det borde vara ytterligare skärpning av informationsplikten mot familjehemmets hemkommun, eftersom vi vet att bestämmelsen inte efterlevs idag.

Fff anser att det borde lagstiftas om att en kommun inte kan placera ett barn i en familj där det redan finns ett eller flera barn utan att få tillstånd från det placerade barnets hemkommun.

Fff efterlyser riktlinjer för hur många barn som kan vara placerade i samma familjehem utan att verksamheten övergår till att bli ”hem för vård och boende”.

Första meningen i sista stycket ska omarbetas i enlighet med vårt förslag.

6 kap, 6§ - om jourhem

Förslaget i sista stycket, kommer att ställa till mycket bekymmer för den enskilda kommunen. Ett förtydligande om hur godkännande av jourhem ska gå till för att kunna vara användbart vid akuta placeringar måste in i lagtexten.

Det är bra att tiden i jourhem regleras. Vi håller med kommittén om att barn far illa av att leva i ovisshet hur framtiden ska se ut.

6 kap 7 §

I 4:e stycket anser vi att man borde skriva in socialnämndens ansvar för föräldrarna även efter en placering. Målet för en placering är ytterst att barnet ska kunna flytta hem och då måste socialnämnden ansvara för rehabiliteringen av föräldrarna så att det blir möjligt för barnet att flytta hem. Vi välkomnar att kommunen får ansvar för handledning till de biologiska föräldrarna även efter placeringen.

I 5:e stycket bör ett förtydligande av utbildningen ske. Det är bra att socialnämnden tvingas att ge familjehemmen utbildning. Men detta bör kompletteras med att familjehemmen bör delta i den erbjudna utbildningen. Jämför krav på adoptivföräldrar.

7 kap 1 §

Vi har ingen kommentar till förändringen av definitionen av HVB.

Det är mycket tillfredsställande att ingripande och strukturerad öppen verksamhet för barn eller deras vårdnadshavare blir tillståndspliktiga oavsett om de finns i offentlig verksamhet eller inte.

Tillstånd ska även krävas av organisationer som arbetar med förstärkt familjehemsvård.

7 kap 6 §

Det är mycket bra att kvalitén inom familjehemsvårdens område säkerställs genom tydliga föreskrifter för villkor och säkerhet. Vår förhoppning är att den myndighet som får detta uppdrag har kontakt på bred front med befintliga aktörer inom familjehemsvården.

Se också vårt resonemang om tillståndsplikt för familjevårdsenheter som förmedlar familje- och jourhem samt handleder och stödjer familje- och jourhemmen.

13 kap 4 §

Det är med tillfredsställelse vi noterar att länsstyrelserna skall inspektera nystartade verksamheter.

Vår uppfattning är att det tydligare borde framgå att länsstyrelserna också skall inspektera sådana verksamheter vars tjänster socialtjänsten utnyttjar.

13 kap 6 §

Säkerheten för barn och ungdomar ökar i och med att länsstyrelserna får möjlighet att omedelbart förbjuda verksamheter där man upptäckt fara för barns säkerhet.

Socialtjänstförordningen :

3 kap 1 §

Det är bra med tillägget om föreståndarens utbildning, men det borde kompletteras med utbildningskrav även på behandlingspersonalen.

Förslag på lagtext "... föreståndare **och övrig** personal med lämplig utbildning".

Dessutom kan vi se en brist i att verksamheter som förmedlar familjehem samt ger handledning och stöd inte har tillståndsplikt. Lika viktigt att kräva utbildning för föreståndare och personal på HVB är att kräva adekvat utbildning av dem som handleder familjehemmen och som finns inom dessa och andra verksamheter.

3 kap 2 §

I detta stycke har man föreslagit att ta bort *–vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt*.

Vi kan se ett problem om detta stycke försvinner med att alltför många barn kan placeras i samma familj. Det behövs en vägledning för hur många placeringar man kan ha utan att räknas som HVB.

5 kap § 1a, § 1c och § 5

Tilläggen i dessa paragrafer välkomnas då de förtydligar nämndens ansvar och vad nämnden skall göra. Mycket bra!

Ordet behandlingsplan bör **bytas ut** mot ordet genomförandeplan. Familjehem utför t ex inte behandling.

8 kap 2 §

Bra med detta förtydligande. Här kan man även lägga till utbildningskrav på ledamöter i socialnämnd samt förvaltningsdomstolar samt att de alla ska tillförsäkras barnkunskap inom nämnden respektive domstolen.

Avslutning

Genom att utveckla familjehemsvården enligt ovan tror vi att kommunerna kommer att göra stora ekonomiska och personella vinsterna. Om möjligheterna att barnen/ungdomarna i större utsträckning kan återgå till sin ursprungsfamilj ökar, så minskar kostnaderna för placeringar. Om stödet till familjehemmen ökar så ökar förutsättningarna för att det ska bli färre avbrott i familje-

hemsplaceringarna. Framför allt anser vi att förutsättningarna för en lyckad familjehemsvård kan öka för både de placerade barnen och deras föräldrar!

För Forum för Familjevård

Kristian Kjellberg
Ordförande
Forum för Familjevård

Britta Schölin
Sekreterare
Forum för Familjevård

Ordförande:

Kristian Kjellberg
Familjehemsverksamheten
Box 116
521 02 Falköping
tfn: 0515-180 30; 0500-49 20 95
0733-405555
kristian.kjellberg@familjehemsverksamheten.se

Sekreterare:

Britta Schölin
Stiftelsen Bergslagsgårdar
Box 222
701 44 Örebro
019-170590
hem 019-560041
fax, tel.svarare 019-560400
070-9728956
info@rff.se
b.scholin@bergslagsgardar.se